

Inriktningsunderlag

Innehållsförteckning

Inriktningsunderlag för Malmös nya konstmuseum	5
Bakgrund	5
Vad är ett inriktningsärende?.....	5
Syfte med detta ärende	5
Tidigare beslut och arbete	6
Varför ett nytt konstmuseum?	8
En rättighet och kraft för gemenskap.....	8
Konst och kultur som drivkraft för attraktivitet.....	9
Förutsättningar	11
Malmö Konstmuseum idag	11
Kungsparken	11
Restaurangpaviljongen.....	13
Tillfällig användning av platsen.....	14
Malmös nya konstmuseum i Kungsparken	16
Där framtiden och dåtiden möts	16
Verksamhetsutveckling i ett längre perspektiv	16
Ny placering i Kungsparken.....	18
Nytt konstmuseum i Restaurangpaviljongen	20
Ekonomiska förutsättningar.....	22
Kostnader för nya Malmö Konstmuseum	22
Intäkter för nya Malmö Konstmuseum.....	24
Extern finansiering.....	25
Sammanfattning av ekonomiska förutsättningar	28
Kommande arbete.....	30

Framtagning av beslutsunderlag för lokalanskaffning	30
Fortsatt arbete med extern finansiering.....	30
Kommunikativa insatser	31
Tidsplan	31
Bilagor	31

Vision för Malmö Konstmuseum i Kungsparken

Malmös nya konstmuseum i Kungsparken blir ett kraftfullt tillskott till stadens puls – en levande och inkluderande mötesplats för konst och människor, nya idéer och skapande. Mitt i centrum, mitt i grönskan. Här kan Malmös unika konstsamling på över 40 000 verk visas i moderna och tillgängliga lokaler, med plats för både lokal och internationell samtidskonst och historiska verk.

Malmös nya konstmuseum stärker Malmö som konst- och kulturstad, bygger broar mellan generationer och kulturer, och ökar stadens attraktionskraft för både unga och äldre Malmöbor, besökare och näringsliv.

Inriktningsunderlag för Malmös nya konstmuseum

Bakgrund

Vad är ett inriktningsärende?

Denna rapport är ett underlag för att fastställa den övergripande inriktningen för utvecklingen av Malmös nya konstmuseum utan att detaljstyra det kommande arbetet med projektet. Syftet med inriktningsärendet är att informera om förutsättningarna för den valda inriktningen så att kommunfullmäktige kan besluta om projektets ramar och mål. Med en politiskt beslutad inriktning kan stadens utredningsarbete startas för att få fram en tydligare bild av förutsättningarna för Malmös nya konstmuseum. Dessa preciseras i nästa steg i ett investeringsbeslut i form av ett lokalanskaffningsärende enligt modellen för investeringsstyrning som beslutades av kommunfullmäktige 2018. En politiskt beslutad lokalanskaffning är en förutsättning innan genomförandet kan påbörjas. Eftersom ett inriktningsbeslut sker tidigt i en process är det möjligt att riktningen ändras i ett senare skede om förutsättningarna ändras. Först efter ett lokalanskaffningsbeslut kan genomförandet av Malmö nya konstmuseum påbörjas.

Syfte med detta ärende

År 2021 gav kommunstyrelsen stadskontoret i uppdrag att tillsammans med berörda förvaltningar utreda lämpliga och innovativa genomförandemodeller för ett nytt konstmuseum. Detta underlag är en del av detta uppdrag och utgör grund för inriktningsbeslut i kommunfullmäktige för ett nytt konstmuseum planerat i Malmö i Kungsparken.

Malmö Konstmuseum har idag en av Sveriges största samlingar av konst, konsthantverk och design. Samlingen med mer än 40 000 verk är unik och innehållet är av både lokalt och internationellt intresse. I dag visas endast cirka två procent av samlingen på en yta om 2000 kvm i Malmö Museum, 1500 verk är utlokaliserade och övrig samling är magasinerad.

Brister i nuvarande lokaler

Nuvarande lokaler innebär begränsningar för verksamheten. Malmö Konstmuseum med sin placering tillsammans med Malmö museum upplevs som anonymt och blandas ofta ihop med Malmö museums verksamhet.

Lokalerna är kraftigt underdimensionerade. Idag kan endast två procent av samlingen visas då största delen av samlingen är magasinerad och är därmed otillgänglig för Malmöborna. Lokalerna begränsar också möjligheterna att utveckla verksamheten som ett besöksmål.

Den pedagogiska verksamheten, publikkontakten, den arbetsmiljömässiga situationen och i förlängningen även besöksnäringen påverkas negativt då det i dagsläget saknas förutsättningar att vidareutvecklas. Det finns till exempel inte möjlighet att bedriva verksamhet för barn och unga i den utsträckning som förvaltningen förväntas göra som kommunal kulturverksamhet.

Lokalernas standard för inneklimat och säkerhet är undermålig vilket dels kan medföra en risk för konstmuseets egen samling på sikt, dels fräntar Malmöborna möjligheten att ta del av verk från andra museer i Sverige och världen då lokalerna inte uppfyller kraven för inlåning av konst.

Tidigare beslut och arbete

Behovet av nya lokaler för Malmö Konstmuseum har diskuterats och utretts i olika omgångar sedan 1980-talet. Av tidigare utredningar framgår det att konstmuseets nuvarande lokaler på Slottsholmen är för trånga för museets behov och att god standard gällande inneklimat och säkerhet inte uppfylls. Lokalerna medger dessutom endast visning av en mindre del av museets samlingar. 2016 initierade kulturnämnden en lokalbehovsutredning som godkändes 2017.

Under 2019 togs en lokaliseringsutredning fram av kulturförvaltningen. Utredningen analyserade olika förutsättningar och möjliga effekter av ett nytt konstmuseum på olika platser i Malmö. Med hjälp av en modell som vägde in faktorer som stadsliv, tillgänglighet, konstens synlighet och samspel med omgivningen identifierades ett antal typexempel på möjliga lägen. Parallellt analyserades de ekonomiska och juridiska aspekterna av olika lägen, så som finansieringsmöjligheter, potentiella kostnader, långsiktig rådighet och investeringsavkastning.

Utifrån detta arbete har Malmö stad valt att gå vidare med ett så kallat cityläge, då det bedömdes skapa bäst förutsättningar för ett levande konstmuseum med stark närvaro i stadslivet och god tillgänglighet för både Malmöbor och besökare.

Kommunstyrelsen gav 2020 stadskontoret i uppdrag (STK-2020-1035) att utreda och beskriva de övergripande ekonomiska konsekvenserna för förverkligandet av ett nytt konstmuseum i Malmö. Utredningen presenterades 2021. Slutsatserna redovisade fyra alternativ för investerings- och driftskostnader som alla innebär en ambitionshöjning av både verksamhet och storlek gentemot dagens situation, samt

beskriver olika teoretiskt möjliga genomförandealternativ. Den uppskattade (totala) projektkostnaden, enligt 2021 års utredning, spänner mellan 390 mnkr och 790 mnkr i 2021 års penningvärde.

Samma utredning konstaterade också att finansieringen av Malmö Konstmuseums löpande drift och samlade verksamhet på sikt kan bli en utmaning och en viktig faktor att ta med sig i det fortsatta arbetet. Därför rekommenderades att i det fortsatta utredningsarbetet undersöka olika nya och innovativa genomförandemodeller för att uppföra ett nytt konstmuseum.

År 2021 gav kommunstyrelsen stadskontoret i uppdrag att tillsammans med berörda förvaltningar utreda lämpliga och innovativa genomförandemodeller för ett nytt konstmuseum. Detta underlag är en del av detta uppdrag.

Kommunstyrelsen undertecknade även 2020 en avsiktsförklaring om ett samarbete kring finansieringen av ett nytt konstmuseum med Stiftelsen för Malmö Konstmuseum med målbilden att uppföra ett nytt Malmö Konstmuseum.

Varför ett nytt konstmuseum?

På Malmö Konstmuseum finns en av Nordens främsta konstsamlingar. Det är ett ovärderligt kulturarv och en enorm resurs för att förstå konstens och samhällets utveckling. Det är en samling som berättar om Malmös och regionens moderna och nutida historia och konstliv och hur världen har gjort och gör avtryck här.

Ett nytt konstmuseum kommer att innebära helt nya förutsättningar för att ge tillgång till Malmös samlingar av både äldre och samtida konst och möjligheter att samverka med nationella och internationella konstaktörer. Genom Malmös nya konstmuseum säkerställs bevarandet av detta unika kulturarv för framtida generationer, samtidigt som det också ständigt kompletteras och utvidgas med nya verk.

Nya lokaler för Malmös konstmuseum innebär också bättre möjligheter att i samverkan med olika aktörer utveckla och genomföra pedagogisk verksamhet för skola, gymnasium och universitet. Det ger också nya möjligheter att skapa tematiserade samlingsutställningar med både egen och inlånad konst.

Ett konstmuseum kompletterar Malmö Konsthall och Moderna Museet Malmö. Konsthallen har ingen egen konstsamling och arbetar med att utröna aktuella samtidsfrågor med tillfälliga utställningar och är en del av kulturförvaltningens verksamhet. Moderna Museet Malmös uppdrag är att tillgängliggöra statens konstsamling för Skåne, Malmöborna och alla besökare. Med Malmös nya konstmuseum får besökare möjlighet att ta del av stadens egna konstsamling.

En rättighet och kraft för gemenskap

Svenska museer har ett av samhällets högsta trovärdighetstal (SOM-institutet vid Göteborgs universitet 2023) och är dessutom den kulturform medborgarna helst vill lägga skattepengar på (Novusundersökning mars 2022). Museer i allmänhet upplevs av besökarna som platser som främjar deras välbefinnande på kort och lång sikt. Att ta del av och uppleva konst är en mänsklig rättighet. I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 27, framgår det att "var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner". Konst är också en demokratisk rättighet utifrån de nationella kulturpolitiska målen.

I en alltmer polariserad värld behövs konsten som en kraft för sammanhållning, bildning och demokrati. En satsning på ett nytt konstmuseum är också en satsning på barn, unga och vuxna Malmöbor. Genom Malmös nya konstmuseum kan Malmö erbjuda en öppen och tillgänglig mötesplats för alla, där kultur och konst stärker den sociala gemenskapen och inspirerar framtida generationer.

För en stärkt demokrati är det viktigt att satsa på platser som främjar dialog, eftertanke och nya perspektiv och därmed stärker både staden och dess invånare. Att satsa på en långsiktig lösning för konstmuseet är inte endast ett bevarande av konsten, utan även en möjlighet att värna om kunskap och viktiga samhällsvärden samt säkerställa att Malmö även i framtiden är en stad där konst och kultur är en självklar del av samhällsutvecklingen.

Konst och kultur som drivkraft för attraktivitet

Malmö är en stad i ständig tillväxt. Enligt befolkningsprognoser väntas invånarantalet öka till 400 000 invånare till år 2034 och på längre sikt närmar sig staden en halv miljon invånare. Med denna utveckling följer ett ökat behov och en ökad efterfrågan av kultur, mötesplatser och institutioner som speglar Malmös identitet och attraktionskraft, både idag och för framtida generationer.

Ett nytt konstmuseum i Kungsparken kan bidra till att stärka Malmös roll som kultur- och kunskapsstad. I en miljö där konst möter naturen skapas förutsättningar för en öppen och tillgänglig mötesplats med ökad tillgång till konst, samtal och kreativa aktiviteter för alla oavsett ålder, bakgrund och tidigare erfarenhet.

Nya Malmöbor

Tillgång till ett levande och varierat kulturutbud kan vara avgörande för människors benägenhet att besöka en plats, att flytta in och vilja stanna kvar. Detta styrks bland annat av en rapport från AFRY (Future Cities survey 2021) som betonar att kultur, tillsammans med tillgången till jobb, skola och omsorg samt kollektivtrafik, är en viktig faktor för att städer ska anses attraktiva. Myndigheten för kulturanalys publicerade i februari 2025 en rapport som visar att unga mellan 16 och 25 år är mer kulturaktiva än den övriga befolkningen. De vanligaste aktiviteterna inkluderar att gå på bio (81 %), besöka bibliotek (69 %) och museer (60 %). Rapporten visar också att unga i städer är mer benägna att ta del av kulturutbudet jämfört med unga på landsbygden.

För näringslivet är tillgången till konst och kultur också en viktig faktor, inte minst vad gäller att skapa bra förutsättningar för att attrahera arbetskraft till företag. En levande stadsmiljö som erbjuder aktiviteter och upplevelser året runt kan underlätta för att attrahera och behålla invånare och kompetenser.

Näringslivets utveckling och kompetensförsörjning

Att tillgången till konst och kultur bidrar till en stads attraktivitet är väl belagt både nationellt och internationellt. Ett nytt konstmuseum är en viktig del i att förverkliga Malmö stads mål att stärka stadens dragningskraft och skapa goda förutsättningar

för näringslivets och besöksnäringens utveckling. Ett rikt kulturliv gör Malmö mer attraktivt för både besökare och företag och positionerar Malmö som en motor för kulturell och ekonomisk tillväxt i hela regionen. Malmö är i dag en nationell tillväxtmotor och närmare 300 huvudkontor finns i staden. I takt med denna utveckling finns både förväntningar och förutsättningar också på kulturens och konstens styrka i staden.

Besökare

Med över 40 000 konstverk i Malmö Konstmuseums samlingar finns en potential att locka besökare från hela världen. Ett nytt museum kan erbjuda moderna och ändamålsenliga lokaler för att visa både permanenta och tillfälliga utställningar, skapa en plattform för internationella samarbeten och placera Malmö på kartan inom konst och kulturliv. Som institution har Malmö Konstmuseum redan idag en stark roll i både stadens och Sveriges kulturliv. Att utveckla verksamheten genom ett nytt konstmuseum skulle ge institutionell kulturell tyngd och därmed ytterligare befästa Malmös position som en dynamisk kulturell stad.

Malmö har redan idag en stark position regionalt med 30 procent internationella besökare. Den kommande Fehmarn Bält-förbindelsen som står klar 2029 kommer att knyta Malmö närmare kontinenten, vilket öppnar för en ny nordeuropeisk storregion med över tio miljoner invånare. Ett konstmuseum av internationell standard kommer bli en naturlig del av att möta denna växande målgrupp och samtidigt förstärka stadens profil internationellt.

Förutsättningar

Malmö Konstmuseum idag

Malmö Konstmuseum grundades 1841 som en skolsamling och var då en del av Malmö Museum. Museet har aktivt samlat konst sedan 1890-talet och därefter har samlingen växt genom inköp och donationer av konst och design. Sedan år 1999 har Malmö Konstmuseum varit organiserad som egen institution.

Idag har Konstmuseet en av Sveriges största konstsamlingar med mer än 40 000 verk som består av allt från keramik och skulpturer till skisser och videokonst. I samlingen finns verk av svenska konstnärer som Alexander Roslin, Carl Fredrik Hill, Anders Zorn, Ester Almqvist, Ellen Trotzig, Sigrid Hjertén, Lena Cronqvist, Annika Elisabeth von Hausswolff och många fler. Här finns också en stor samling ryska verk från Baltiska utställningen 1914. I samlingen finns även internationell konst av kända namn som Cindy Sherman, Barbara Kruger, Joseph Beuys och Mike Kelley.

Malmö Konstmuseum visar varje år två till tre tillfälliga utställningar vid sidan av den permanenta utställningen. Året runt arrangeras program, visningar, föreläsningar, konserter, seminarier och workshops. Konstmuseet delar också årligen ut några av Sveriges största konststipendier.

Malmö Konstmuseum har också en av de främsta samlingarna av nordisk samtidskonst och lånar ut verk från samlingen till museer och institutioner över hela världen. Verk av några av vår samtids mest framstående konstnärer som Frida Orupabo (f. 1986), Jeannette Ehlers (f. 1973) och Ulla Wiggen (f. 1942) har till exempel visats i omfattande europeiska turnerande utställningar de senaste åren.

Befintliga lokaler på Malmöhus slott

Det pågår ett arbete inom kulturförvaltningen för att utreda hur konstmuseets nuvarande lokaler på Malmöhus slott kan användas vid en flytt av Malmö Konstmuseum till nya lokaler. Denna fråga hanteras separat.

Kungsparken

Kungsparken är Malmös äldsta stadspark som anlades omkring 1870 efter planer av den danske trädgårdsarkitekten Ove Høegh Hansen. Den utformades som en romantisk prydnadspark för stilla promenader med

noga uttänkta siktlinjer mot utvalda konstverk, exotiska träd och blomsterutsmyckningar. Förebilderna kom från kontinenten, där det i parken syns inslag som grotta med vattenkälla och en fontän från Paris. Parkbesökarna promenerade på slingrande gångar intill ståtliga, exotiska träd och rumsbildande vintergröna buskpartier.

Figur 1 Karta som visar Kungsparken och Restaurangpaviljongens placering i centrala Malmö.

Kungsparken är idag i grunden relativt intakt. Många spår och värden från ursprungsparken finns bevarade, både vad gäller den gestaltningsmässiga helheten och de karaktäristiska historiska inslagen. Delar av parkens trädbestånd är ursprungligt och består dels av exoter, varav flera välväxta och ovanliga träd som är verkliga rariteter, dels av inhemska träddarter som en neutral bakgrund till exoterna. Flikboken, sumpcypressen och tvåfärgad hästkastanj hör till parkens äldsta och pampigaste exotiska träd. Trädbeståndet har med tiden utvecklats och kompletterats med utgångspunkt i parkens ursprungliga karaktär. Ett exempel är den blommande woodlandplantering som anlagts i den nordöstra ytterkanten

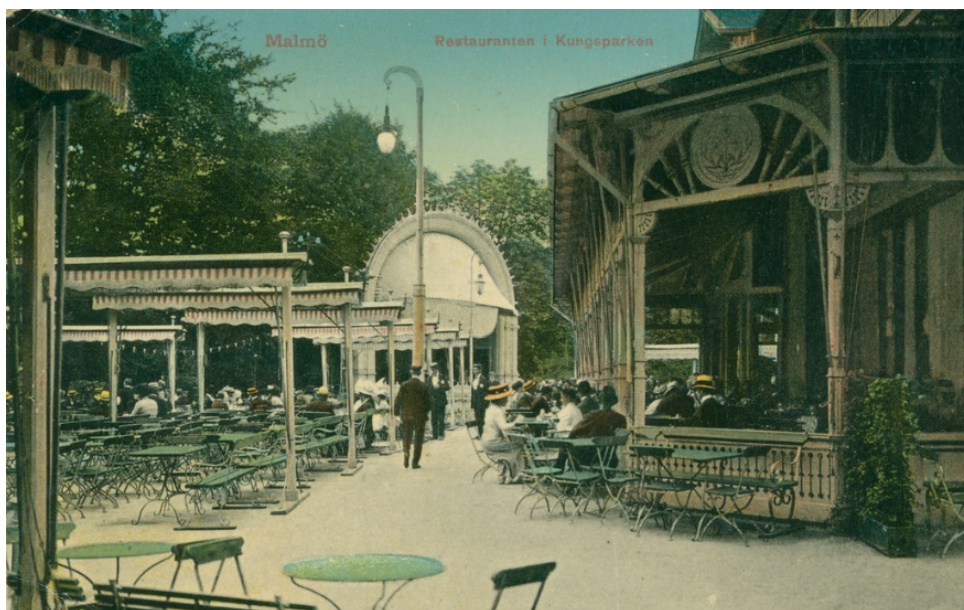
som komplement till de stora träden utmed Slottsgatan och Malmöhusvägen.

Kungsparkens utsmyckningar och skulpturer har utvecklats genom åren. Bland annat har grottan rustats upp och fått en ny utsmyckning, skulpturen 'Ormet' av Monika Gora. I parkens centrala parkrum står sedan 2008 'Diana', ett konstverk av Ernst Billgren.

Idag är Kungsparken en vacker och uppskattad park som används av Malmöborna för avkoppling, aktiviteter och umgänge.

Restaurangpaviljongen

På grund av stor efterfrågan av parkens besökare öppnades sommaren 1878 en liten servering i parken. År 1881 togs beslutet att på samma plats uppföra en paviljong som skulle stå färdig till lantbruks- och industrimässan samma år. Arkitekten John Smedberg och stadsarkitekten William Klein fick i uppdrag att rita paviljongen som byggdes i schweizerstil med ornamentik och snickarglädje.

Figur 2 Kungsparkens Restaurang, Kungsparken 1911. Kolorerat vykort över uteserveringen. Källa: Malmö Stadsarkiv.

Restaurangen stod kvar i sitt ursprungliga skick till 1914. Inför den Baltiska utställningen 1914 beslutades det att Restaurangpaviljongen skulle bli större och få ett nytt utseende. Arkitektfirman Ewe & Melin fick uppdraget att rita den nya byggnaden efter att ha vunnit arkitekttävlingen. Ytskiktet i trä revs men grunden i sten lämnade kvar varpå den nuvarande byggnaden

som kallades för Restaurang Kungsparken uppfördes. År 1920 byggdes restaurangbyggnaden ut ytterligare, även denna gång efter arkitektfirman Ewe & Melins ritningar. Restaurangpaviljongen var under många år ett populärt besöksmål men under 1960-talet minskade intresset bland besökarna.

År 1985 genomfördes en större renovering av byggnaden som då var i dåligt skick. Efter ytterligare några år som restaurang, och sedan som kårhus, flyttade Casino Cosmopol in 2001. Kasinot stängde 2024.

Figur 3 Restaurangpaviljongen idag. Källa: Malmö stad.

Tillfällig användning av platsen

Under 2025 har Malmö Konstmuseum fått möjlighet att aktivera Restaurangpaviljongen som ett första steg mot att skapa ett framtida konstmuseum. Under året genomförs flera program och aktiviteter, för att aktivera platsen och utforska nya relationer. Publika aktiviteter för Malmöborna genomförs i samarbete med andra aktörer i form av samtal, workshops, historiska visningar av byggnaden samt sommar- och höstaktiviteter för barn, unga och äldre.

Parkens grönskande omgivning tillsammans med platsens mångbottnade historia och framtida möjligheter står också i centrum för nyproducerade konstprojekt och lokala och internationella konstnärer kommer visas på plats. Samtidigt pågår nya samarbeten med näringsliv, offentlig sektor,

civilsamhälle, det fria konstlivet, akademi och flera av stadens kulturinstitutioner för att undersöka vad framtidens konstmuseum i Malmö kan vara.

Kulturförvaltningen arbetar alltid med att skapa nya öppna mötesplatser som speglar stadens mångfald, ger nya möten och perspektiv samt erbjuder oväntade upplevelser. Under året kommer Malmö Konstmuseum fortsätta att utforska platsen i Kungsparken genom att bjuda in till visningar, arrangemang, konstworkshops, samtal och konserter.

Malmöns nya konstmuseum i Kungsparken

Där framtiden och dåtiden möts

Malmöns nya konstmuseum har potential att bli en framstående konstinstitution i Sverige och Norden där mötet mellan dåtiden och samtiden kan erbjuda nya perspektiv och samtal om vår tids viktigaste samhällsutmaningar.

I det ständigt växande Malmö blir museet både ett landmärke och en investering i Malmöns identitet – rotad i historien, riktad mot framtiden. Med en modern byggnad och en samling som sträcker sig tillbaka till 1500-talet vävs dåtid och framtid samman till en helhet som speglar stadens utveckling.

Malmöns nya konstmuseum ska spegla Malmö som en ung diversifierad internationell stad och blir hela Malmöns mötesplats för den visuella konsten. Ett omfattande, brett och fördjupande pedagogiskt program ska säkra att aktuella, betydelsefulla och komplexa samtal kan sättas på agendan och göra konsthistorien och konstmuseet relevant i vår tid. Genom att skapa Malmöns nya Konstmuseum förverkligas denna potential, och museet får förutsättningar att ta en än mer central roll i stadens kulturliv. Nya lokaler gör det dessutom möjligt att genomföra internationella samarbeten och låna in konstverk och hela utställningar. Med en dynamisk program- och utställningsverksamhet kan en bredare förståelse för konstens roll skapas i samhället. Det blir en plats för att ställa frågor om demokrati, migration, normer och människans relation till naturen – ämnen som berör och engagerar både malmöbor och besökare från hela världen.

Verksamhetsutveckling i ett längre perspektiv

En öppen och inkluderande mötesplats

Malmö har alltid varit en stad i rörelse, där möten mellan människor och idéer driver utvecklingen framåt. I det nya konstmuseet är tillgänglighet, delaktighet och lärande genom estetiska och sinnliga upplevelser centrala. Här ska alla kunna möta konsten på sina egna villkor genom att delta i workshops, pedagogiska program och konstnärliga evenemang både inomhus och utomhus. Museets placering i Kungsparken möjliggör även en utökad programverksamhet på kvällstid, vilket öppnar upp för fler målgrupper och stärker platsens trygghet och tillgänglighet.

Barn och unga

Kulturförvaltningens strategiska förhållningsätt är att genom kulturens kraft göra skillnad för Malmöborna och bidra till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar stad. Barn och unga är en särskilt viktig målgrupp. I arbetet med Malmö nya konstmuseum ingår att arbeta med barnkonsekvensanalys och rådgivande referensgrupper bestående av barn och unga. Flera skolor har redan anmält intresse för det fortsatta arbetet som säkerställer att barns röster blir synliga fram till öppning av nytt konstmuseum och i museets framtida verksamhet.

Genom ett utökat fokus på barn och unga lägger Malmö nya konstmuseum grunden för långsiktiga relationer som stärker intresset för konst, hantverk och design samtidigt som det bidrar till det kritiska tänkandet hos kommande generationer. Nya lokaler kommer även möjliggöra samarbeten med skolor, universitet och civilsamhälle i större utsträckning än idag.

Akademi

Malmö Konstmuseum har idag samarbeten med flera universitet, bland annat Malmö universitet, Lunds universitet, Köpenhamns universitet samt Copenhagen Business School. Med det nya konstmuseet får Malmö Konstmuseum möjlighet att i ännu större utsträckning än idag fungera som en plattform för konstnärlig och akademisk forskning, där konstsamlingarna används för att generera ny kunskap och nya perspektiv över tid. Genom att Malmö Konstmuseum får utrymme att utvecklas gynnas både lokala och internationella samarbeten och nya typer av konstprojekt och bidrar till att stärka Malmö stads position som kulturstad inom den globala konstscenen.

Samarbete med universitet och konstakademi i regionen kan bidra till att ytterligare befästa konstmuseet genom kunskapsproduktion, föreläsningar, seminarier, konferenser samt kurser av och med studenter för att utforska vad ett nytt konstmuseum kan vara i relation till samlingen, utställningar, platsen och dess relation till staden. Genom dessa samarbeten får studenter värdefulla erfarenheter samtidigt som Malmö nya konstmuseum bidrar till framtida generationer av konstnärer och akademiker.

En attraktiv samarbetspartner

Malmö nya konstmuseum är en investering i stadens långsiktiga attraktionskraft, sociala sammanhållning och kunskapsutveckling. Med en stark verksamhetsidé och varumärke, samt en av Sveriges mest omfattande konstsamlingar och en placering i centrala av Malmö, skapas

nu bästa möjliga förutsättningar för ett levande, relevant och hållbart museum för framtida generationer.

Kulturförvaltningen har under senare tid etablerat många samarbeten med relevanta aktörer för att stärka verksamheten både för den pågående aktiveringen i Kungsparken och för framtida samarbete och intresset är stort. Förvaltningen har tecknat avsiktsförklaringar om samarbeten med akademien, utbildningsinstitutioner, konst- och kulturlivet, civilsamhället, besöksnäringen och allt detta har kopplingar både lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Bland samarbetsaktörerna finns:

- Malmö universitet, fakulteten för kultur och samhälle
- Lunds universitet, Konsthistoria och visuella studier
- Konsthögskolan i Malmö
- Lunds universitet, Inter Art center
- PASS konstnärlig forskning på Köpenhamns universitet
- Entreprenörskap Copenhagen Business School/Den Kongelige Danske Arkitektskole
- Region Skånes kulturförvaltning
- Konstfrämjandet Skåne
- Form och Design Center
- Lilith Performance studio
- Vänföreningen Malmöns konstmuseum
- Art Hub
- Museum för samtidskonst Roskilde
- Köbenhavns Kommune/Kunst & Historie /Kunsthall Nikolaj
- Grafikens hus, Stockholm
- Ystads konstmuseum

Utöver dessa finns flera internationella partnerskap med samarbetsprojekt som har initierats med nordiska och europeiska systerinstitutioner.

Alla samarbeten är viktiga i det fortsatta arbetet med att utveckla verksamheten och för att befästa Malmö Konstmuseums roll som en ledande aktör inom konsten. De ger i sin tur förutsättningar för att stärka Malmö Konstmuseums roll och varumärke för ytterligare samarbeten och för kommande extern finansiering.

Ny placering i Kungsparken

Genom att placera Malmö Konstmuseum i en grön oas mitt i staden öppnas nya möjligheter att aktivera platsen under hela dygnet och uppleva konsten både inomhus och utomhus. Konsten utomhus blir en del av den offentliga miljön och leder besökaren på ett okonstlat vis in till Malmö Konstmuseum.

I det fortsatta arbetet med att utveckla Malmös nya konstmuseum är målet att ta hänsyn till parken och dess värden.

Runt Restaurangpaviljongen finns det möjlighet att öppna upp för servering, evenemang och andra aktiviteter - en blinkning till den aktivitet och atmosfär som präglade platsen i början av 1900-talet då paviljongen var ett välkänt besöksmål. Genom att bredda parkens utbud bidrar Malmö Konstmuseum till att göra Kungsparken till en inspirerande mötesplats som är öppen och tillgänglig för alla. I Kungsparken bidrar Malmö Konstmuseum även till en levande stadskärna genom att vara tillgängligt och inspirerande.

Placeringen i Kungsparken ger Malmös konstsamling ett sammanhang som stärker både samlingen och platsens identitet. Malmös Konstmuseum kommer bli en naturlig del av kulturella stråket i centrala Malmö, med närhet till etablerade mötesplatser som Malmö Opera, Konsthallen, Malmö Museum, Stadsbiblioteket och Malmö Live. Kungsparken har redan idag stora flöden av cyklister och gångtrafikanter samt ligger nära flera kollektivtrafiknoder.

Figur 4 Karta över kulturstråket som sträcker sig från Malmöhus slott och Malmö Live till Folkets park.

Nytt konstmuseum i Restaurangpaviljongen

Nya Malmö Konstmuseum placeras i Kungsparken i den historiska byggnaden Restaurangpaviljongen från 1913 som senast inhyste Casino Cosmopol. De arkitektoniska och historiska värdena i den befintliga byggnaden ska tas tillvara och utvecklas i samspel med parkens kvaliteter, vilket stärker platsen som ett naturligt besöksmål för alla Malmöbor och besökare i staden.

Eftersom processen att utreda en flytt av Malmö Konstmuseums verksamhet till Restaurangpaviljongen är i ett tidigt skede har en volymstudie gjorts för att undersöka om platsen är lämplig för ändamålet. Studien visar att den befintliga byggnaden har begränsade möjligheter som utställningsyta och att en tillbyggnad krävs för att möta de behov som finns för att vårda, förmedla och aktivera den omfattande konstsamlingen. Samtidigt visar studien att flera delar av museets publika funktioner, såsom programverksamhet, samtal, pedagogik och ateljé samt butik och restaurang med fördel kan inrymmas i den historiska byggnaden Restaurangpaviljongen från 1913.

Eventuella till- och ombyggnationer behöver utformas varsamt och med stor hänsyn till parkens kultur- och naturvärden. Det är också viktigt att en tillbyggnad uppfyller de krav som ställs för att kunna visa konst i enlighet med internationell standard. Det kan handla om kvaliteter som takhöjd, ljus, luftfuktighet, temperatur, säkerhet och tillgänglighet.

Malmö Konstmuseum är en viktig del i stadens och regionens kulturutbud och verksamheten ges i och med sin nya placering rätt förutsättningar för samverkan med besöksnäring, utbildning och civilsamhälle. I takt med att Malmö växer kan Malmö Konstmuseum bli en stark kraft i stadens kulturella utveckling och bidra till att ytterligare stärka stadens attraktionskraft och profil inom konst och kultur.

Lokalbehov

Förverkligandet av visionen och målsättningarna för Malmö Konstmuseum förutsätter lokaler som är ändamålsenliga och utformade utifrån verksamhetens behov. Skyddsklassade lokaler med kontrollerat inomhusklimat utgör ett grundläggande behov i en modern museiverksamhet. De klimatanläggningar och säkerhetslösningar som krävs för att uppfylla verksamhetens krav innebär avancerad teknik som också måste tas i beaktning i ett tidigt skede.

Inför volymstudien togs en kravspecifikation fram som utgick ifrån platsens förutsättningar och att verksamheten behöver en utställningsyta om cirka 6 500 m². För att möta verksamhetens behov identifierades flexibla rumslösningar, tillgång till utemiljö, servering och museibutik som viktiga kvaliteter.

Volymstudien undersökte förutsättningarna på platsen för ett konstmuseum med en totalyta om cirka 10 000 till 13 000 kvm, varav utställningsyta om cirka 6 500 kvm. För detta behöver den befintliga Restaurangpaviljongen kompletteras med ytterligare en byggnad om cirka 6 500 kvm.

Olika placeringar för tillbyggnaden ingick i volymstudien och flera bedömdes som möjliga. Av ytorna i den befintliga Restaurangpaviljongen är bedömningen i nuläget att omkring 1 000 kvm eventuellt skulle kunna användas som utställningsyta för vissa typer av utställningar eller visningsverksamhet som kräver en lägre nivå av säkerhet och inomhusklimat. På vilket sätt Restaurangpaviljongens olika ytor kan användas för olika funktioner behöver utredas mer detaljerat i nästa fas av arbetet med Malmös nya konstmuseum i Kungsparken.

Ekonomiska förutsättningar

För att förverkliga Malmö nya konstmuseum krävs nya ekonomiska förutsättningar för kulturnämnden och Malmö konstmuseums verksamhet. Inom ramen för utredningen har bland annat dialog förts med företrädare för bygg- och fastighetsbranschen för att ta del av marknadens kunskaper och erfarenheter kring genomförandemodeller för ett nytt konstmuseum. Resultatet av dialogerna är att för stadens långsiktiga ekonomi och för rådigheten över verksamheten och dess behov av anpassningar är det mest fördelaktigt att staden själv äger byggnaden för Malmö nya konstmuseum. Samtidigt är det en förutsättning att extern finansiering genom sponsring och gåvor bidrar till driften av nya Malmö konstmuseum.

Kostnader för nya Malmö Konstmuseum

Kostnader för om- och tillbyggnad

I detta uppdrag har översiktliga bedömningar gjorts av storleken på investeringsutgiften för nytt konstmuseum i dagens penningvärde, dels genom uppräknings av de beräkningar som gjordes i den förra utredningen Ekonomiska konsekvenser angående nytt konstmuseum i Malmö stad juni 2021, dels en bedömning baserad på platsens förutsättning och genomförd volymstudie. Investeringen bedöms i dagens penningvärde motsvara cirka 650 till 750 mnkr varav ombyggnation av befintlig byggnad beräknas till cirka 150 mnkr. Investeringsutgiften är en preliminär uppskattning och inkluderar även arkitekttävling.

Exploateringskostnad

Då projektet befinner sig i ett tidigt skede är de totala exploateringskostnaderna ännu inte fastställda. Det återstår osäkerheter kring exempelvis markförhållanden, infrastrukturbehov och genomförandeanternativ, vilket gör att en mer exakt kostnadsbild inte kan presenteras i nuläget. Till exploateringskostnaderna tillkommer också kostnader kopplade till planeringsprocessen, så som kostnader för framtagandet av ny detaljplan, utredningskostnader, fastighetsreglering och intern tid.

Driftkostnader

En uppskattning av den årliga hyreskostnaden för Malmö nya konstmuseum har gjorts baserat på stadens nuvarande internhyresmodell med utgångspunkt i den bedömda investeringskostnaden. Hyreskostnaden beräknas till 55–65 mnkr år 1 och 35–45 mnkr år 30 i dagens

penningvärde. I beräkningen ingår också det restvärde om 14 mnkr som idag belastar nuvarande Restaurangpaviljongen efter föregående hyresgäst. Nuvarande hyreskostnad för Malmö Konstmuseum är 0 kr eftersom hyreskostnaden för dagens lokaler i Malmöhus slott ligger i budgeten på Malmö Museum. Som jämförelse är internhyran för Restaurangpaviljongen år 2025 i nuvarande skick cirka 9 mnkr.

Kostnader för byggnadens övriga drift som exempelvis larm och städning tillkommer och beräknas till 4 mnkr. Idag är detta funktioner som Malmö Konstmuseum inte betalar specifikt för.

Personalkostnaden för ett nytt och större konstmuseum bedöms till cirka 22 mnkr (idag cirka 15 mnkr). Detta inkluderar butikspersonal, museivärdar, pedagoger och personal som arbetar för extern finansiering.

Utställningsverksamheten i Malmö nya konstmuseum beräknas kosta ca 4 mnkr (idag 1 mnkr).

Övriga kostnader som marknadsföring och IT bedöms motsvara cirka 3,5 mnkr (2,3 mnkr i nuvarande budget).

Aktivering och tillfällig användning av Restaurangpaviljongen

På uppdrag av kommunfullmäktige har kulturförvaltningen tillsammans med fritidsförvaltningen med början i mars 2025 bjudit in det lokala föreningslivet och Malmöbor till Restaurangpaviljongen för att bygga kunskap om och intresse för det nya konstmuseet. All verksamhet i huset bekostas i nuläget av externa bidragsmedel, egna resurser inom redan given ram eller av kommunala och externa samarbetspartners.

Hyreskostnaden för första våningen i Restaurangpaviljongen är 2,9 mnkr per år. Enligt beslut i kommunfullmäktige ska kulturnämnden inte belastas med denna kostnad och behöver därför ersättning för hyreskostnaden för 2025.

För att kunna fortsätta aktivera Restaurangpaviljongen under 2026 och 2027 behövs en utökning av medel för ersättning av hyra samt kostnad för programansvarig personal, totalt 4,9 mnkr för vardera året.

Intäkter för nya Malmö Konstmuseum

I detta uppdrag har översiktliga bedömningar gjorts av intäkter för nya Malmö Konstmuseum i dagens penningvärde.

Entréintäkter

Malmö Museums hela verksamhet är den mest välbesökta museiverksamheten utanför Stockholm med ca 650 000 besökare per år. Det görs ingen specifik mätning av hur många av dem som besöker nuvarande konstmuseum och därför erhåller Malmö Konstmuseum i stället en fast andel av entréintäkterna. Bedömningen är att Malmös nya Konstmuseum kommer att ha cirka 150 000 besök per år med fri entré för barn och unga till och med 19 år.-Utöver betalande besökare uppskattas besöken från skolor dubblas och besök från samarbetspartners tillkomma.

Målsättningen är 6 mnkr (3 mnkr i nuvarande budget).

Fonder och stiftelser

Kulturförvaltningen och Malmö Konstmuseum har lång erfarenhet att söka medel från fonder och stiftelser och erhåller årligen intäkter från fonder och stiftelser till olika kulturverksamheter.

För att utveckla detta arbete ytterligare har förvaltningen satsat på utökad kompetens för EU-ansökningar. Med ett nytt konstmuseum räknar förvaltningen med att kunna knyta fler och större samarbetspartners till sig som kan bidra till verksamheten.

Målsättningen är 4 mnkr (2 mnkr i nuvarande budget).

Regionala och statliga medel

Malmö Konstmuseum får stöd av Region Skåne samt statligt stöd för att agera som kunskapsnav i regionens konstliv. Här kommer konstmuseet arbeta för att möjliggöra nya samverkansmodeller i framtiden.

Målsättningen är 4 mnkr (4 mnkr i nuvarande budget).

Museibutik

En museibutik är mycket viktig för museibesöket och ger dessutom en intäkt till konstmuseets verksamhet.

Målsättningen är 1 mnkr (50 tkr i nuvarande budget).

Restaurang och café

En restaurang och café ger ett stort mervärde till museibesöket. Café och restaurangverksamhet måste kunna bära sina egna kostnader. Denna del av verksamheten kan komma att drivas av en extern aktör och personalkostnader för denna finns därför inte med i den föreslagna budgeten för konstmuseet. En restaurang och café kan bidra med en viss intäkt till museets verksamhet genom hyresintäkter.

Kommunbidrag

Kulturnämnden har idag 10 miljoner kr i sin budget för nuvarande Malmö Konstmuseums verksamhet. Kulturnämnden planerar för egna omprioriteringar och effektiviseringar, bland annat av lokalkostnader genom exempelvis samlokalisering.

Malmö nya konstmuseum förutsätter en utökning av kommunbidraget i förhållande till dagens nivå med 30–40 miljoner kronor årligen.

Extern finansiering

I de ekonomiska förutsättningarna för nya Malmö Konstmuseum spelar extern finansiering en viktig roll för förverkligandet. Här presenteras viktiga aspekter när det gäller extern finansiering.

Omvärldsspaning extern finansiering

Inom uppdraget har ett antal intervjuer gjorts under våren 2025 med erfarna nuvarande och tidigare chefer på konstmuseer i bland annat Sverige, Danmark, Finland och Storbritannien. Oavsett huvudmannaskap är det tydligt att det krävs personal för att kunna arbeta med extern finansiering för att det ska ge resultat. På uppdrag av Göteborgs konstmuseum gjorde Brakeley en utredning 2021 som visar att kostnaderna för större fundraisinginitiativ i Norden brukar vara 5–15% av de insamlade medlen – det kräver personal att etablera samarbeten som kan generera intäkter.

Flera av de intervjuade betonar att café, restaurang och museibutik också är mycket viktiga delar av verksamheten med sina intäkter och att de därför behöver hålla hög nivå.

Bland muséer med offentligt huvudmannaskap är extern finansiering relativt utforskat i Sverige när det kommer till att omfatta en större andel av intäkterna. Samtidigt visar den stora donationen till renoveringen av Kungliga Operan i Stockholm som offentliggjordes i januari 2025 att det

finns ett stort intresse från näringslivet att stötta framtidssatsningar i kulturlivet.

Riktlinjer för gåvor och sponsring

För att Malmö Konstmuseums verksamhet ska vara oberoende även i framtiden behöver förutsättningarna för extern finansiering tydliggöras. Därför har ett förslag till riktlinjer för sponsring och gåvor tagits fram inom ramen för arbetet med ett nytt konstmuseum. Riktlinjerna bifogas ärendet.

Riktlinjerna är framtagna för att tydliggöra vilka hänsynstaganden och överväganden som måste göras innan ett beslut tas om att ta emot sponsring eller gåvor och för att vara ett stöd och underlätta arbetet med sponsring och gåvor.

Stiftelsen för Malmö Konstmuseum

I Malmö finns sedan flera år Stiftelsen för Malmö Konstmuseum som stödjer "förverkligandet och etableringen av ett nytt konstmuseum lokaliserat i Malmö samt vidare drift därav med syftet att tillförsäkra en hälsosam museiverksamhet och fortlevnad för konstmuseet samt att främja ett aktivt nyttjande av konstmuseet för invånarna i Malmö samt andra nationella och internationella besökare" enligt sin hemsida www.sfmk.org.

Stiftelsens intentioner för insamling av långsiktigt hållbart ekonomiskt stöd för ett nytt konstmuseum kan utvecklas och konkretiseras ytterligare när det finns ett inriktningsbeslut för ett nytt konstmuseum från stadens sida som leder till ett arkitektuppdrag. Arkitektuppdragets slutsatser kring möjligheterna i nuvarande byggnad och kompletterande tillbyggnad kommer lägga grunden till möjliga samarbeten och sponsorinsatser.

Kommunstyrelsen gav 2021 kulturnämnden i uppdrag att i samarbete med berörda nämnder fortsätta och fördjupa samarbetet med Stiftelsen för Malmö Konstmuseum i arbetet med att förverkliga ett nytt konstmuseum i Malmö.

Stiftelsen har därtill strategiska samarbetspartners och dessutom en mängd bidragsgivare och privatpersoner som stöttar verksamheten. I april 2025 har 23 företag och privatpersoner skrivit avsiktsförklaringar med stiftelsen om att bidra till finansieringen. Stiftelsen för Malmö Konstmuseum föreslås starta en fond för en årlig avkastning till museets drift.

Utöver stiftelsens arbete har Malmö Konstmuseum för avsikt att etablera direkta samarbeten med externa parter. Arbetet med att hitta fler sponsorer

och att förhandla sponsorskap kommer fortgå under arbetet som följer efter ett inriktningsbeslut.

Målsättningen är att den externa medfinansieringen från Stiftelsen för nytt konstmuseum ska uppgå till 35 mnkr i bidrag per år i dagens penningvärde.

Nya tjänster för ökad extern finansiering

För att stärka intäktssidan för Malmö nya konstmuseum krävs det intensivt löpande arbete för att få in en stor andel extern finansiering.

Tillsammans med Stiftelsen för nytt konstmuseum håller staden på att arbeta fram en modell för kompletterande extern medfinansiering. Inför inriktningsbeslutet har fokus legat på att informera och engagera sponsorer som vill vara med i nästa konkreta fas av projektet. Det har gjorts genom att sponsorerna har skrivit avsiktsförklaringar om sitt engagemang utifrån de tänkta förutsättningar som staden hittills kunnat presentera.

Efter ett inriktningsbeslut för ett nytt Malmö Konstmuseum i Kungsparken behöver stadens arbete fördjupas och bli mer konkret tillsammans med stiftelsen och sponsorerna avseende behov och förväntningar kring kompletterande extern medfinansiering.

Utöver medfinansieringen från Stiftelsen för nytt konstmuseum avser förvaltningen också utveckla arbetet med ansökningar från andra stiftelser och fonder. Med ett nytt museum ökar även möjligheterna till att söka sådana externa bidrag.

För detta viktiga och tidskrävande arbete krävs en årlig resursförstärkning om 2 mnkr för att arbeta med extern finansiering på heltid.

Sammanfattning av ekonomiska förutsättningar

Här sammanfattas de översiktliga bedömningar av kostnader och intäkter som har gjorts i nuläget.

Kostnad och intäkt för nya Malmö Konstmuseum

Målsättningen är att stadens kostnad för nya Malmö Konstmuseum ska reduceras och till en betydande del finansieras genom externa medel genom fundraising, sponsring och gåvor tillsammans med Stiftelsen för Malmö Konstmuseum. Av detta följer att utvecklingen av den kompletterande externa finansieringen är viktig för det fortsatta arbetet.

Kostnad	Årlig kostnad för Malmö nya konstmuseum (i dagens penningvärde)	Årlig kostnad för befintliga Malmö Konstmuseum
Hyreskostnader	55-65 mnkr år 1, 35-45 mnkr år 30	0
Personal, utställning, marknadsföring, byggnadens övriga drift	33 mnkr	18
Förstärkt arbete med extern finansiering	2 mnkr	0
Summa år 1	90-100 mnkr	19 mnkr

Intäkter	Årlig intäkt för Malmö nya konstmuseum (i dagens pengavärde)	Årlig intäkt för befintliga Malmö Konstmuseum
Nuvarande kommunbidrag	10 mnkr	10 mnkr
Entréavgifter, fonder, regionala och statliga medel, butik, café och restaurang	15 mnkr	9 mnkr

Målsättning för extern finansiering av Malmö nya konstmuseum	35 mnkr	-
Utdökning av kommunbidrag	30-40 mnkr år 1*	-
Summa år 1	90-100 mnkr	19 mnkr

*Kommunbidragets storlek är beroende av den årliga hyreskostnaden som är som högst år 1, och sjunker till år 30.

Årlig kostnad för tillfällig användning och aktivering av Kungsparken

Utöver investeringskostnaden för ett nytt Malmö Konstmuseum tillkommer tidsbegränsade kostnader för hyra och aktivering av Restaurangpaviljongen i Kungsparken med 4,9 mnkr/år under 2026 och 2027.

Utdökat kommunbidrag för aktivering och tillfällig användning	2026	2027
Nuvarande kommunbidrag	0 mnkr	0 mnkr
Utdökning av kommunbidrag	4,9 mnkr	4,9 mnkr

Kommande arbete

Framtagning av beslutsunderlag för lokalanskaffning

Efter beslutat inriktningsärende kan stadens arbete för lokalanskaffning påbörjas. Det innebär bland annat att exploateringsprocessen påbörjas och därigenom arbetet med att ta fram en ny detaljplan. Inom ramen för detaljplanearbetet ingår att utreda förutsättningar för om- och nybyggnad i Kungsparken med alla de värden och historiska kvaliteter som finns på platsen. Parallellt med detaljplanearbetet planeras en arkitekttävling att genomföras. Kostnader för arkitekttävlingen samt utredningar ingår i projektets totala kostnad. Om arbetet inte skulle leda till ett beslut om lokalanskaffning kommer kostnaden för utredningsarbetet belasta driftsbudgeten.

Det fortsatta arbetet med utredningar och arkitekttävling kommer att ske i en transparent process med kontinuerliga rapporteringar till politiken för att stämma av ambitioner, kvaliteter och kostnader för nya Malmö Konstmuseum.

Lokalanskaffningsärende

Efter avslutad arkitekttävling och antagen detaljplan kan en kalkyl för Malmös nya konstmuseum tas fram. För att få en tydlig bild av de ekonomiska förutsättningarna påbörjas även en projektering av Malmös nya konstmuseum fram till programhandling. Med dessa förutsättningar klara sammanställs ett lokalanskaffningsärende för politisk behandling. Först efter ett lokalanskaffningsbeslut kan genomförandet av Malmö nya konstmuseum påbörjas.

Fortsatt arbete i förvaltningsövergripande process

Stadens arbete för ett nytt Malmö Konstmuseum har i enlighet med tidigare beslut från kommunstyrelsen bedrivits förvaltningsövergripande tillsammans med berörda förvaltningar med stadskontoret som processledare. Detta arbetssätt föreslås för det fortsatta arbetet.

Fortsatt arbete med extern finansiering

Organisering av samarbete med Stiftelsen för Malmö Konstmuseum

Inom ramen för det fortsatta gemensamma arbetet med att hitta kompletterande extern finansiering och skapa en långsiktigt hållbar

finansieringsmodell ligger fokus även på att hitta lämpliga former för organiseringen av samarbetet mellan staden och Stiftelsen för Malmö Konstmuseum.

Kommunikativa insatser

Parallellt med det fortsatta arbetet med extern finansiering krävs kommunikationsarbete för att informera om och väcka intresse för nya Malmö Konstmuseum hos flera olika målgrupper, från Malmöbor till potentiella samarbetspartners.

Tidsplan

Inriktningsärende	Kommunfullmäktige 11 september 2025
Detaljplan	2025–2027
Utredning	2026–2027
Arkitekttävling	2025–2026
Lokalanskaffningsärende	2026
Projektering	2026
Bygglov	2027
Byggstart	2027
Invigning	2029

Bilagor

Riktlinjer för mottagande av sponsring och gåvor inom ramen för verksamheten vid Malmö Konstmuseum